

После руског одустајања од „Јужног тока”, с којим је Србија требало да буде гасно чвориште Европе, лако нам се може догодити да нас будући балкански гасоводи потпуно заобиђу.

Када је председник Руске Федерације Владимир Путин крајем прошле године одустао од пројекта „Јужни ток” истовремено најављујући изградњу гасовода „Турски ток” и његово довођење до границе Турске и Грчке, та чињеница је избацила Грчку у први план као енергетско чвориште за снабдевање гасом југоисточне Европе, поред Турске која је евидентно највећи добитник после Путинове одлуке, каже за наш лист Драган Шаговновић, генерални директор Економског института из Београд, који је ових дана учествовао у раду конференције „Енергетска безбедност и сарадња” у организацији International New York Times-а у Атени.

Скуп је, наравно, организован поводом све веће нестабилности на Блиском истоку и Северној Африци због којих се траже поуздани и алтернативни извори снабдевања енергентима. Уколико се томе дода украјинска криза и актуелни односи САД и Европе са Русијом може се слободно констатовати, каже наш саговорник, да су пред нама изазови од виталног значаја за енергетску безбедност.

У Атени се могло чути, истиче Шаговновић, да је Русија одустајањем од „Јужног тока” и представљањем „Турског тока” сачувала себи образ и истовремено се ослободила проблема усаглашавања са Трећим енергетским пакетом и регулативама ЕУ. „Турски ток” својим већим делом користи трасу „Јужног тока” са једном основном променом што ће завршити на турско-грчкој граници уместо у Бугарској. Да ли ће одатле уопште ићи гас и којом трасом ка Европи од грчко-турског чворишта остало је до краја нејасно, мада постоје разне опције.

Из излагања представника пројеката „Тап”, „Танап” и ИГБ могло се закључити да је „Тап”

понајвише одмакао. Прогнозира се да ће гас на грчко-турску границу стићи 2020. Основни проблем свих алтернативних стратегија је његов капацитет који је знатно мањи од 65 милијарди кубних метара годишње, које је имао несудођени „Јужни ток”.

Капацитет „Тапа” је 10 милијарди кубика годишње. То је недовољно да задовољи шире потребе. Русија је већ најавила да ће се транзит гаса кроз Украјину укинути до 2019. године. Зато је нејасно, сматра Шаговновић, одакле ће се попунити празнина у потребним количинама, јер осим „Тапа” ниједан гасовод не може да се заврши до тог датума.

Поред проблема са капацитетом у овом тренутку изгледа тешко са сигурношћу предвидети тачну трасу свих потенцијалних гасовода према остатку Балканског полуострва. У разматрању је опција да један крак „Тапа” води преко Бугарске према земљама западног Балкана. Ово је опција на коју Србија може евентуално да рачуна. Такође, Србија може да рачуна и на ИГБ гасовод који из грчког Комотинија води до бугарске Старе Загоре. Овај гасовод се финансира из ЕУ фондова. Капацитет му је пола милијарде кубика годишње. Наше садашње потребе за гасом су од 1,8 до 2,5 милијарди кубика годишње.

За Србију би, сматра наш саговорник, посебно могли бити проблематични поодмакли разговори Грчке, Бугарске и Румуније о изградњи такозваног „вертикалног гасног коридора”. Званично потписивање уговора најављено је за мај ове године. У таквој варијанти Србија би остала по страни без прихода од транзита и допала у положај крајњег корисника. Једна од варијанти која би одговарала нашој земљи могла би бити траса од „Турског тока” и Грчке, кроз Македонију, до нас и даље планираном трасом „Јужног тока”. Тај коридор, међутим, за ЕУ и неке земље региона није реалан.

Због свега наведеног потребна нам је више него икада интензивна, жешћа енергетска дипломатија. У супротном од земље транзита и планираног прихода од транзитних такси од 300 милиона евра годишње од „Јужног тока” бићемо у ситуацији да плаћамо пуну цену

гаса ради задовољења наших потреба за овим енергентом, рекао нам је на крају Шаговновић.

Расте енергетски значај Грчке

Посебну пажњу на скупу у Атини, према речима нашег саговорника, изазвало је обраћање новог министра енергетике грчке, Панагиотиса Лафазаниса, што је било прво јавно обраћање од тренутка ступања на министарску функцију.

Лафазанис је поновио ставове европске левице у вези са енергетском политиком и приоритет социјалних аспеката над комерцијалним интересима. Истакао је да енергетски коридори треба да доприносе промоцији мира и просперитета и одрживог развоја, а не да служе као средство спољно-политичког и геостратешког утицаја и притисака.

Лафазанис је изразио подршку грчке владе за Трансјадрански гасовод (Тап) и интерконектор Грчка–Бугарска (ИГБ), истичући оба пројекта као кључне делове „Јужног гасног коридора”. Лафазанис је истакао позицију Грчке као важне транзитне земље и главне раскрснице енергетских интерконектора у југоисточној Европи.

Ј. Петровић-Стојановић

(Политика)